

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยประมาณร้อยละ 95 (กรมการศาสนา 2533) นับถือพุทธศาสนามาช้านาน และพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นมาในโลกนาน 2500 ปี แล้วได้เผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 500 ก่อนสมัยสุโขทัย (กรมการศาสนา 2525 : 42) สถาบันพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนร่วมในการกลม่อเกลาคจิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยตลอดจนให้บริการตามความจำเป็น เป็นสถาบันหนึ่งที่รวมจิตใจของคนไทยและยังมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานสังคมเป็นอย่างมาก

วัดได้กลายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของชุมชนทุกท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน มีพระภิกษุเป็นตัวแทนของวัดเป็นผู้นำจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความนับถือร่วมกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมทางพุทธศาสนาด้วยกัน พระภิกษุสงฆ์กับวัดยังคงรับหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสังคม บริการชุมชน และยังทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ทางจิตใจของบุคคลที่มีความเชื่อและศรัทธาในศาสนา และเป็นส่วนสำคัญในการอบรมศีลธรรมจรรยา ซึ่งสามารถสังเกตได้ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม O'dea (1966 : 4) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมทางพุทธศาสนา เป็นการควบคุมความประพฤติของบุคคลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ ประเพณีและบรรทัดฐานของสังคม เพื่อมิให้บุคคลทำอะไรตามอำเภอใจ อันจะนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม

Malinowski (อ้างในสัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2529 : 53-54) มุ่งอธิบายให้เห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ นั้น เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการ

ในการดำรงอยู่ของมนุษย์ในสังคม ประเพณีทุกอย่าง วัฒนธรรมทุกอย่าง ความคิดทุกความคิด ความเชื่อทุกความเชื่อของวัฒนธรรม ตอบสนองความต้องการจำเป็น หรือตอบสนองหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องทำ หรือเป็นตัวแทนในส่วนที่จะขาดเสียมิได้ในวัฒนธรรม ดังนั้นศาสนาจึงเป็นรากฐานที่มาแห่งคุณค่านิยมหลักที่สำคัญที่สุดของสังคมอย่างหนึ่ง กล่าวคือ สังคมใดจะดำรงอยู่ได้อย่างราบรื่นและมั่นคง สังคมนั้นจะต้องมีการส่งเสริมจิตใจ มีความเชื่อ มีคุณค่านิยม และมีระบบวัฒนธรรมที่กลมกลืนสอดคล้องกัน (Talcott Person 1950 : 2)

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มนุษย์ในสังคมเกิดความเครียดสูงด้วยสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพสูง ปัญหาสังคมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในการที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ทั้งนี้สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บทบาทของพระสงฆ์และหลักคำสอนของพุทธศาสนา ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ทางด้านจิตใจแก่ประชาชนนั้นมีมานานแล้ว ในวงการสุขภาพจิตเองก็ยอมรับ อัมพร มีสุข (2523 : 60) นายกสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยกล่าวว่า เมืองไทยนั้นนักจิตบำบัดหรือ Psychotherapist มีอยู่แล้วคือ "พระสงฆ์"

ในสมัยก่อนวัดนอกจากจะทำหน้าที่ทางศาสนาแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชน พระสงฆ์เป็นครูสอนอย่างดี เอาใจใส่เป็นพิเศษยิ่งกว่าครูอาชีพในปัจจุบันทั้งนี้เป็นเพราะ ท่านเป็นคนในหมู่บ้าน เกิดและโตมาในสิ่งแวดล้อมเดียวกันกับนักเรียน เข้าใจปัญหาของชุมชน มีความผูกพันกับชุมชนอย่างลึกซึ้งจนแยกไม่ออก ในบางแห่งพระสงฆ์ยังทำหน้าที่เป็นนายแพทย์หรือจิตแพทย์ ที่สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บของชาวบ้านได้ด้วยเวทย์มนต์คาถา น้ำมนต์หรือความขลังที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือจนเกิดความศรัทธาเชื่อว่า โรคนี้จะหายหากหลวงพ่อก่านได้ใช้น้ำมนต์นี้ เป็นการรักษาด้านจิตซึ่งวิทยาการสมัยใหม่นำมาใช้ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์ 2516 : 24) ฉะนั้นพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความเชื่อมั่นของบุคคลในบรรทัดฐานของสังคม เป็นการสร้างบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้พิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา ยังทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ช่วยรักษาขวัญของมนุษย์ในยามที่มีทุกข์ที่แก้ไม่ตก (สมบุรณ์ สุขสำราญ 2527 : 13)

ในประเทศไทยสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตัวแทนของพุทธศาสนา นอกจากจะมี พระธรรม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีวัด พระสงฆ์ และประชาชน เป็นสาเหตุสำคัญ ประการหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพุทธศาสนา เพราะวัดมีบทบาทสำคัญต่อวิถี ชีวิตของคนไทย หรือชุมชนไทยเป็นอย่างมาก จนไม่สามารถแยก "บ้าน" กับ "วัด" ได้โดย เด็ดขาดเพราะต่างก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเหตุที่พระสงฆ์กลายมาเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ นี้ จึงทำให้พระสงฆ์มีหน้าที่ต่อสังคมโดยปริยาย หน้าที่ที่เกิดขึ้นนี้เพราะความผูกพันในด้านความ เป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน อำนาจ บัวศิริ (2528 : 4) กล่าวว่า กิจกรรมที่บริการชุมชน ดังกล่าวนี้นี้ วัดแต่ละวัดจะทำหน้าที่ได้ครบถ้วนมากน้อยได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพระสงฆ์ที่ ประจำอยู่ในวัดนั้น ว่ามีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หวังมาพึ่ง บริการได้ในระดับใด และผู้ที่มีหน้าที่สำคัญที่สุดในวัด ซึ่งทำหน้าที่บริหารดูแล ปกครองวัดและ พระสงฆ์ ตลอดจนกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัด คือเจ้าอาวาส ตามมาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์พุทธศักราช 2507 กำหนดหน้าที่เจ้าอาวาสไว้ดังนี้

1. บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือที่พักอาศัยในวัดให้ปฏิบัติ ตามพระวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม
3. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

จากบทบาทของวัดและหน้าที่ของเจ้าอาวาสดังกล่าวมา แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ระหว่างวัด เจ้าอาวาส กับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนคนไทยเป็นอย่างดี ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ พระสงฆ์และประชาชน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เพราะประชาชนเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติ ธรรม มีความบริสุทธิ์ อีกทั้งเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของประชาชน ด้วยเหตุผลดัง กล่าวนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของ ชาวพุทธ" เพื่อต้องการทราบว่า ปัจจัยใดที่ทำให้ชาวพุทธเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา และบทบาทของพระสงฆ์เจ้าอาวาสที่ประชาชนให้ความเลื่อมใสศรัทธาสมาารถชักจูงให้ประชาชน ปฏิบัติในสิ่งที่แนะนำได้ ซึ่งเป็นผลต่อการพัฒนาจิตใจของประชาชน และเยาวชนให้มีคุณภาพตาม เป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ สมมติฐาน และขอบเขตการศึกษา

ก. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ณ วัดอัมพวัน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำศาสนา ในการชักจูงให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจ

ข. สมมติฐานการศึกษา

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา คือ
  - 1.1 ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส
  - 1.2 ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ
2. ปัจจัยทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ค. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ ปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ คือ

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส
2. ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ
3. ปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ลักษณะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเข้าร่วม

1. ร่วมในพิธีทำบุญทางพุทธศาสนา
2. ร่วมฟังการบรรยายธรรม
3. ร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ง. ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้จำกัดอยู่ในเรื่อง "ปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอัมพวัน ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" เท่านั้น โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ในตัวพระสงฆ์และประชาชนเช่น ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ปัจจัยทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

จ. ระเบียบวิธีและขั้นตอนในการศึกษา

1. ขั้นตอนในการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารงานวิจัยและบทความเกี่ยวกับเรื่องพุทธศาสนา สถานที่ค้นคว้าข้อมูลคือ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดอัมพวัน และประวัติผู้นำทางศาสนา

1.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (field research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงแรกของการเก็บข้อมูล ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative data) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม participant observation การสัมภาษณ์ interview และการจดบันทึก เป็นต้น

ช่วงหลังใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative data) เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นข้อมูลในลักษณะตัวเลขที่เก็บโดยการใช้แบบสอบถาม และนำผลมาเสนอเพื่อสรุปผลว่าปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทนในการศึกษา คือ ประชากรผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาในปี พ.ศ. 2534 ลักษณะกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมมี 3 กิจกรรมคือ

1. ร่วมในพิธีทำบุญทางพุทธศาสนา เช่น ทำบุญในวันพระหรือวัน

นักขัตตฤกษ์

2. ร่วมฟังการบรรยายธรรม

3. ร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งผู้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้จะต้องนั่งขา

ห่มขาวถือศีล 8

ลักษณะกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อถามด้วยแบบสอบถามของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม (ไม่ซ้ำกัน) โดยใช้การสัมภาษณ์ คือ ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดแล้ว ผู้วิจัยจะไม่นำมาศึกษาซ้ำอีกเป็นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 100 คน 3 กลุ่ม เป็นจำนวน 300 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. การสังเกตการณ์ร่วม (participant observation)

เครื่องมือ

แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเปิด (open-ended) ได้แก่คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลทั่วไปเช่น เพศ อายุ การศึกษา ฐานะทาง

เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว แหล่งที่อยู่อาศัย และการใช้
เวลาว่างในการปฏิบัติศาสนกิจจำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 2 เปิดคำถามแบบเปิด (open-ended) ที่ถามเกี่ยวกับปัจจัยของการ
เข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาจำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปิด (close-ended) ที่ถามเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมที่
ประชาชนเข้าร่วมคือ ร่วมในพิธีทำบุญทางพุทธศาสนา ร่วมฟังการ
บรรยายธรรม ร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานจำนวน 22 ข้อ

จากนั้นนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้
เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบให้คำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อแก้ไขแบบสอบถามแล้ว
นำแบบสอบถามนั้นไป (pre-test) เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม แล้วนำผลที่ได้จาก
การลองใช้แบบสอบถามนั้นมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการรวบรวม
ข้อมูลต่อไป ผลจากการทดสอบพบว่า คำถามบางข้อไม่ต่อเนื่องกัน ผู้วิจัยจึงได้แก้ไขแบบ
สอบถามบางข้อโดยจัดลำดับคำถามใหม่ เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
สามารถตอบคำถามได้อย่างต่อเนื่อง

4. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้ 2 วิธีคือ

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (field research) ได้แก่ข้อมูลจากการ
สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) ประกอบการสัมภาษณ์อย่างไม่
เป็นทางการของผู้เข้าร่วมในกิจกรรม เพื่อทราบถึงปัจจัยของการเข้าร่วมทั้ง 3 กิจกรรมที่
พระสงฆ์เจ้าอาวาสริเริ่มขึ้นมา โดยเฉพาะการเข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ผู้วิจัยได้มีส่วน
ร่วมในการปฏิบัติโดยนั่งขานหมั่นชาถือศีล 8 เป็นระยะเวลา 15 วัน คือ วันที่ 3-18 กันยายน
2534 และได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 การสังเกต ผู้วิจัยได้สังเกตและจดบันทึกการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
ของผู้เข้าร่วมปฏิบัติซึ่งสามารถสังเกตได้ในช่วงนั่งสมาธิ การเดินจงกรม และฟังการบรรยาย
ธรรมของพระภิกษุเจ้าอาวาส

1.2 แบบสอบถาม หลังจากผู้ปฏิบัติฝึกปฏิบัติจนครบกำหนดลากลับบ้าน ผู้วิจัย จึงแจกแบบสอบถาม ให้ผู้ปฏิบัติกรอกเพื่อทราบถึงปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรม หลังจาก การเก็บข้อมูลในแต่ละวัน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้อาลงรหัสข้อมูล ตามคู่มือในการลงรหัส (coding book) ทั้ง 3 กิจกรรมจากนั้นนำข้อมูลมา key โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรม สำเร็จรูป (SPSS program) เพื่อนำเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ (percent)

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative presearch) ซึ่งได้ จากข้อมูลที่ใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและรับแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด โดย ติดต่อขอความร่วมมือเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ในการแจกแบบสอบถามได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ระยะเวลาที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาเริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 2534 เป็นต้นไปจนจบสิ้น โครงการกล่าวคือ

5.1 ข้อมูลทั่วไป รวมทั้งทำความเข้าใจกับชุมชนเริ่มตั้งแต่ 1 มีนาคม 2534 เป็นต้นไป

5.2 ข้อมูลภาคสนามได้จาก (participant observation, interview) ของประชาชนที่เข้าร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมทางพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่ 5 มีนาคม 2534 เป็นต้นไปจนสิ้นโครงการ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการดังนี้ :-

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ประกอบการสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์และแปลข้อมูลนั้น จะใช้การตีความและเสนอการวิเคราะห์เป็นคำบรรยาย
2. วิเคราะห์แบบสอบถามในแต่ละตอนเป็นรายชื่อ และเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย ที่ถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลทั่วไป ปัจจัยของการเข้าร่วม

ในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ลักษณะกิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ percent เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชาชนที่ศึกษา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม
2. ทำให้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่ชาวพุทธ ให้ความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ณ วัดอัมพวัน

8. นิยามศัพท์ที่สำคัญ

1. **ปัจจัยของการเข้าร่วม** หมายถึง การที่ประชาชน กลุ่มหรือชุมชนได้เริ่มต้นเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาปัจจัยที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์ เจ้าอาวาส ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมในการมีส่วนร่วมนั้นประชาชนได้พัฒนาจิตใจเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้มีคุณภาพ มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทางกาย วาจา ใจ เป็นการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง
2. **พุทธศาสนา** หมายถึง ศาสนาที่พระพุทธรเจ้าทรงค้นพบ โดยพระองค์เป็นศาสดาของศาสนาส่วนที่ค้นพบนั้นเป็นสังฆธรรมคือ หัวใจของศาสนามาทุกวันนี้
3. **ลักษณะกิจกรรมที่เข้าร่วม** ในที่นี้หมายถึง (1) ร่วมในพิธีทำบุญทางพุทธศาสนา (2) ร่วมฟังการบรรยายธรรม (3) ร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
4. **พระสงฆ์** พระสงฆ์ในการศึกษาคั้งนี้หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ (หลวงพ่ोजรัญ วิฑิตฺตมโ) เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ผู้มีบทบาทในการพัฒนาจิตใจของประชาชนด้วยการปฏิบัติธรรม
5. **วัดในพระพุทธศาสนา** คือสถานที่สำคัญทางศาสนาโดยปกติมีโบสถ์ วิหาร และที่พำนักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา รวมถึงสำนักสงฆ์ด้วย

6. ผู้นำศาสนา ในที่นี้หมายถึง พระภิกษุสงฆ์

7. เจ้าอาวาสวัด ตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 บัญญัติว่า "วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าสมควรให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัด ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
2. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
3. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
4. มีความฉลาดสามารถปกครองคณะสงฆ์ และไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ

ไร้ความสามารถหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายน่ารังเกียจ

5. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษอธิกรณที่พึงรังเกียจและไม่เคยถูกต้องโทษ ถูกปลดจากตำแหน่งใดเพราะความผิดมาก่อน

8. ผู้นำ หมายถึง ผู้มีอิทธิพลต่อทัศนคติหรือพฤติกรรมของบุคคลอื่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ผู้นำต้องการ

9. บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิทธิหน้าที่ของตำแหน่ง

10. สมถกัมมัฏฐาน หมายถึง การปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตสงบ

11. วิปัสสนากัมมัฏฐาน หมายถึง การปฏิบัติธรรมเพื่อความเป็นแจ่มต่อสภาวะธรรมที่เป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ เป็นการกระทำให้เกิดสติปัญญา ถึงขั้นที่เห็นความจริงว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น มีความไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นการเห็นทางใจ

12. กัมมัฏฐาน หมายถึง การปฏิบัติศาสนกิจเพื่อพัฒนาตนเองทางธรรมะ

นิยามคำศัพท์ปฏิบัติการ

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส

ความมีเมตตากรุณา   ศึกษาจากความสม่ำเสมอในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน
ทั่วไป

ความเสียสละ	ศึกษาจากพระสงฆ์อุทิศกายอุทิศใจในการพัฒนาวัดและพัฒนาจิตใจประชาชนทั่วไป
ความจริงจัง	ศึกษาจากพระสงฆ์เจ้าอาวาสกระตือรือร้นด้วยความสมัครใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การงานโดยไม่หวังผลตอบแทน
บุคลิกภาพพิเศษ	ศึกษาจากพระสงฆ์เจ้าอาวาสรูปร่างดี รู้จิตใจบุคคลอื่น หยั่งรู้ในเหตุการณ์ล่วงหน้า สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพพิเศษ ซึ่ง Max Weber เรียกว่า "บารมี" สามารถดึงดูดจิตใจตามที่ปรารถนาได้
ความขยัน	ศึกษาจากความขยันขันแข็งในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่องาน และการพูดจริงทำจริงอย่างว่องไวทันการ

2. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ

ความคิดสร้างสรรค์	ศึกษาจากความเป็นผู้คิด ริเริ่มกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีประชาชนสนใจมีเข้าร่วมในกิจกรรมเป็นการพัฒนาจิตใจ
ความสามารถ	ศึกษาจากสติปัญญา มีความรู้ความชำนาญในการทำงานเช่น การบรรยายธรรม การปฏิบัติธรรม เป็นต้น
การสื่อสาร	ศึกษาจากการติดต่อแลกเปลี่ยนกันโดยตรงระหว่างพระสงฆ์เจ้าอาวาสกับประชาชน ในการถ่ายทอดข่าวสาร
มีความสามารถมองการณ์ไกล	ศึกษาจากควมมีสติปัญญาไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ด้วยปัญญาญาณ

3. ปัจจัยทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

มีเส้นทางคมนาคมสะดวก คืออยู่ไม่ใกล้หรือไกลจนเกินไป วัดมีบริเวณสะอาด สงบ ร่มรื่น เจริญตา สบายใจ วัดมีการแบ่งเขตระหว่างพุทธวาสและสังฆวาสโดยเด็ดขาด วัดมีที่ให้ธรรมะเช่น ศาลาการเปรียญ หอประชุมในการดำเนินกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม สะดวกประชาชนมีวัฒนธรรมคือมีวิถีชีวิต ค่านิยม ต่อบุทธศาสนาร่วมกัน